

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГО «ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ АСОЦІАЦІЇ
СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНИ»

40 років відновлення кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету

ПИТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

*Збірник наукових праць
Випуск 15*

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ»,
ПРИСВЯЧЕНІЙ 40-РІЧЧЮ ВІДНОВЛЕННЯ КАФЕДРИ ОР-
ТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІО-
НАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Харків, 6-7 грудня 2019 р.**

Харків
2019

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

П 35

Редакційна колегія: проф. Є.М. Рябоконт (відповідальний редактор), ас. Б.Г. Бурцев (відповідальний секретар.), проф. С.М. Григоров, проф. Г.Ф. Катурова, проф. Р.С. Назарян, доц. В.В. Ніконов, проф. Г.П. Рузін, проф. І.І. Соколова, проф. І.В. Янішен

Рецензенти: професор А.В. Самойленко – зав. каф. терапевтичної стоматології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; професор В.І. Гризодуб – зав. каф. ортопедичної стоматології № 1 Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України.

П 35 **Питання експериментальної та клінічної стоматології:** Зб. науч. праць. – Вип. 15. /Редкол.: Є.М. Рябоконт (відп. ред.) та ін.; МОЗ України, Харк. нац. мед. ун-т. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2019. – 204 с. ISBN 978-617-7738-67-0

Затверджений та рекомендований до видання Вченою радою Харківського національного медичного університету (протокол № 10 від 21.11.2019 р.)

Збірка наукових праць присвячена 40-річчю відновленню кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету. У ній представлені матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми ортопедичної стоматології», присвяченій 40-річчю відновлення кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету (6-7 грудня 2019 р.). Збірка включає результати наукових досліджень по актуальним проблемам стоматології. У випуск включені праці фахівців, які виконані на кафедрах стоматологічного профілю та суміжних дисциплін медичних ВНЗ і установ післядипломної освіти лікарів, а також в практичній охороні здоров'я. У них відбиті експериментальні, теоретичні і клінічні питання сучасної стоматології.

Автори виражають подяку за допомогу в публікації збірки ГО «Харківське обласне відділення Асоціації стоматологів України» (Президент – професор Є.М. Рябоконт)

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 11,86. Тир. 300 прим. Зам. 688-19.
Видавець та виготовлювач ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ®
ИЗДАТ
ТИПОГРАФІЯ
www.stil-izdat.com

ISBN 978-617-7738-67-0

УДК 616.31 (081/082)
ББК 56.6

© Харківський національний медичний університет
© ГО «Харківське обласне відділення Асоціації стоматологів України»

<i>ванні генералізованого пародонтиту.....</i>	<i>172</i>
<i>Федотова О.Л., Погоріла А.В., Ярина І.М., Сохань М.В., Хлистул Н.Л. Вплив взаємозв'язків організаційно-технологічних факторів на якість ортопедичних конструкцій.....</i>	<i>174</i>
<i>Чулак Л.Д., Татаріна О.В., Чулак О.Л., Чулак Ю.Л. Вплив масла амаранту на зміни структури та функції печінки та нирок при експериментальній гентаміциновій інтоксикації.....</i>	<i>176</i>
<i>Шеметов О.С., Кузь Г.М., Баля Г.М., Мартиненко І.М., Кузь В.С. Функціональна оцінка ефективності протезування повними знімними протезами за допомогою поверхневої електроміографії.....</i>	<i>180</i>
<i>Шепенко А.Г., Салія Л.Г. Тест-діагностика при лікуванні початкових форм прикусу, що знижується.....</i>	<i>183</i>
<i>Янішен І.В., Мовчан О. В. Бактеріальна забрудненість базисів повних знімних пластинкових протезів при застосуванні адгезивного матеріалу.....</i>	<i>185</i>
<i>Янішен І.В., Перешивайлова. І.О. Комплексний підхід до діагностики, лікуванню та реабілітації пацієнтів на м'язово-суглобову дисфункцію скронево-нижньощелепних суглобів.....</i>	<i>188</i>
<i>Янішен І.В., Сідорова О.В., Салія Л.Г. Порівняння клініко-технологічних властивостей склоіономерних цементів для постійної фіксації незнімних конструкцій.....</i>	<i>190</i>
<i>Янішен І.В., Кричка Н.В. Удосконалення ортопедичного лікування пацієнтів похилого віку знімними пластинковими протезами.....</i>	<i>191</i>
<i>Янішен І.В., Куліш С.А., Масловський О.С. Нова вітчизняна безакрилова базисна пластмаса.....</i>	<i>194</i>
<i>Yanishen I.V., Bilobrov R.V. The algorithm of actions when creating three-dimensional computer model of the tooth.....</i>	<i>197</i>
<i>Янковецька І.М., Ожоган З.Р., Базилевич Т.М. Вплив психофізіології особистості на формування стоматологічної мотивації у осіб молодого віку.....</i>	<i>198</i>
<i>ЗМІСТ.....</i>	<i>201</i>

физико-механический метод подготовки несъемных ортопедических конструкций к постоянной фиксации // Успехи современного естествознания. – 2015. – № 11-2. – С. 145-148. 4. Янішен І.В. Порівняльний оцінка фізико-механічних властивостей стоматологічних цементів для постійної фіксації ортопедичних конструкцій/ І.В. Янішен, С.А. Герман, І.М. Ярина, О.В. Сідорова, М.М. Сорохан//Український журнал медицини, біології та спорту. – 2018. – Т. 3. - № 6 (15). – С. 240-245.

Yanishen I.V, Sidorova O.V, Saliya L.G.

COMPARISON OF CLINICAL AND TECHNOLOGICAL PROPERTIES OF GLASS-IONOMER CEMENTS FOR PERMANENT FIXATION

Kharkiv National Medical University, Ukraine

Background. These cements have low toxicity, high durability and good aesthetic characteristics, and also protection from caries process property. Comparative evaluation of clinical and technological properties of new glassionomer cement for permanent fixation of unremovable structures with its foreign analogues.

Results of investigation. The research was conducted on the base of Research laboratory of dental materials of JSC «STOMA» where experiments were conducted to establish such indicators as: view of the material, time of mixing, working time, period of hardening, the thickness of membrane. In studying these, we relied on indicators of international standards ISO 4049-2009 and DUST 31578-2012.

Results of investigation of our cement and analogues «KetacCem» and «Riva», it was found that the powder does not contain foreign impurities, and the liquid does not contain sediment, another impurities and signs of gel formation. Determination of such parameters as mixing time, working time and period of hardening showed that the glass ionomer materials selected by us for comparison have indicators within the limits recommended by international standards. The membrane thickness of our cement for permanent fixation has $18.0 \pm 0.7 \mu\text{m}$, which is $8.0 \pm 0.2 \mu\text{m}$) more than thickness of «KetacCem», which is $10.0 \pm 0.5 \mu\text{m}$, and $0.5 \pm 0.4 \mu\text{m}$ the «Riva», respectively.

Conclusion: glassionomer cements are in constant evolution and are one of the materials that are best suited for the final stage of orthopedic treatment – fixing nonremovable dentures with permanent cement.

Key word: glassionomer cement, clinical and technological properties, fixing, permanent cement

УДК: 616.314-089.23-77:677.8

Янішен І.В., Кричка Н.В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРТОПЕДИЧНОГО ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ ПОХИЛОГО ВІКУ ЗНІМНИМИ ПЛАСТИНКОВИМИ ПРОТЕЗАМИ

Харківський національний медичний університет, Україна

За даними літератури повна відсутність зубів у пацієнтів відмічається у віці 50-59 років у 5,6% осіб; 60-69 років - 9,9% осіб; 70-79 років - 29,5% осіб; старше 80 років - 40,2% осіб [4]. Серед них 29,9% осіб мають протези і користуються ними, 18,4% - не користуються протезами внаслідок незадовільної їх фіксації. У похилому віці число пацієнтів з повною відсутністю зубів сягає 15%,

повні знімні пластинкові протези складають 24,4% від усієї кількості знімних протезів. Повторного протезування потребують 55% - 60-річних пацієнтів [4,6].

Повне знімне протезування - один з найскладніших видів лікування в ортопедичній стоматології, яке пов'язане з порушеннями анатомо-функціональних взаємовідношень в зубощелепній системі. На сьогоднішній день ні з одним з інших видів ортопедичного лікування не пов'язана така кількість різноманітних і суперечливих теорій, думок і пропозицій. У похилому віці підвищується потреба в медичній допомозі, в тому числі і стоматологічній. Надати ортопедичну стоматологічну допомогу в повному обсязі населенню літнього і похилого віку – непроста проблема через особливості адаптації до знімних зубних протезів [1,3].

Старіння людини, як і старіння інших органів - це біологічний процес поступової деградації частин і систем тіла. Втрата дієздатності має велике значення для людини. До особливостей захворювань у людей похилого віку, що викликані природою старіння, відносяться: множинні патологічні стани, неспецифічний прояв хвороби, швидке погіршення стану при відсутності лікування, висока частота ускладнень, необхідність реабілітації. Крім того, важливу роль відіграють психологічні, соціальні та економічні аспекти. У ряді випадків буває недостатньо клінічної або лабораторної корекції протезу. Клінічний досвід показує, що не завжди існує пряма залежність між інтенсивністю дискомфорту при користуванні повними знімними пластинковими протезами, морфофункціональними особливостями жувальної системи при втраті зубів і якістю зубних протезів, що виготовлені.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, до 26% пацієнтів після протезування повними знімними протезами не користуються ними з різних причин. Аналіз незадовільних результатів ортопедичного лікування пацієнтів з повною відсутністю зубів дозволив виділити основні фактори: анатомо-фізіологічний, клініко-технологічний, психологічний, токсико-алергічний, комбінований [5].

Причини повторного протезування у віддалені терміни: неможливість користуватися протезами через погану фіксацію; погіршення жувальної ефективності через стертість пластмасових зубів; зниження висоти нижньої третини обличчя приводить до зменшення об'єму порожнини рота, що проявляється відчуттям незручності і стомлюваністю язика під час розмови; порушення чіткості вимови; болі в ділянці скронево-нижньощелепних суглобів; порушення естетики.

В якості причин, які диктують необхідність заміни протезів, як правило, наводяться суб'єктивні дані про неможливе користування пацієнтами протезами, значно рідше вказуються морфофункціональні зміни в жувальному апараті. Очевидна необхідність подальших досліджень за визначенням критеріїв, на підставі яких можна було б об'єктивно ставити питання про повторне протезування. При цьому слід враховувати і зміни, що відбуваються в самих протезах, які можуть призвести не тільки до зниження їх функціональної цінності, а й до прискорення і поглиблення патологічних процесів, що протікають [2].

Протезування має ще одну особливість. Ми маємо на увазі психофізіоло-

гічну сторону питання: у пацієнтів, що користуються тривалий час знімними протезами, виробляються стійкі звички, зміна яких тим важча, чим старше вік. Деякі прохання пацієнтів пояснюються багаторічними звичками і приведуть до успішного лікування, тобто підвищать ефективність протезування.

Повна відсутність зубів призводить до порушення здоров'я, аж до остаточної втрати життєво важливої функції організму – жування під час прийому їжі, що позначається на процесі травлення і надходження в організм необхідних поживних речовин, а також служить причиною розвитку захворювань шлунково-кишкового тракту. Порушення дикції позначається на комунікаційних здібностях пацієнта. Дані порушення разом зі зміною зовнішності внаслідок втрати зубів і атрофії жувальних м'язів, які розвиваються, можуть вести до змін психоемоційного стану, що викликає розлади психіки. Відсутність зубів стає однією з причин розвитку таких ускладнень, як дисфункція скронево-нижньощелепових суглобів і виникнення больового синдрому.

Протезування пацієнтів при повній відсутності зубів представляє велику проблему створення протезів, повноцінних у функціональному та естетичному відношенні. Лікування таких пацієнтів, в кінцевому рахунку, направлено на загальне оздоровлення людини, продовження його діяльного періоду життя. Збереження зубів і повноцінне функціонування жувального апарату - критерії здоров'я людини, які забезпечують повноцінну якість життя. Відсутність зубів або неякісні зубні протези істотно знижують якість життя.

Виготовлення знімних зубних протезів є одним з найскладніших видів ортопедичного лікування, для якого необхідні високий професіоналізм лікаря і зубного техника, застосування сучасних ортопедичних технологій. Наведені дані свідчать про актуальність проблеми відновного лікування пацієнтів при повній відсутності зубів. На сьогоднішній день метою ортопедичного лікування беззубих пацієнтів є відновлення зубо-щелепної системи, як у функціональному, так і естетичному відношенні за допомогою повноцінних зубних протезів.

Отже, тільки з урахуванням анатомічних і функціональних особливостей тканин протезного ложа беззубих щелеп, методів отримання відбитків і функціонального моделювання базисів протезів можна досягти задовільної фіксації, стабілізації, а також найкращого функціонального ефекту повних знімних пластинкових протезів.

Література. 1. Давиденко В.Ю. Дослідження смакової чутливості в період адаптації пацієнтів до знімних пластинкових протезів / В.Ю. Давиденко // Український стоматологічний альманах. - 2016. - № 2. - С. 30-33. 2. Давиденко В.Ю. Смак та смакова чутливість - невід'ємна складова фізіологічного функціонування зубощелепної системи, їх зміни при повній відсутності зубів / В.Ю. Давиденко // Актуальні проблеми сучасної медицини. - Том 14, Випуск 3(47). - С. 295-300. 3. Кузь В.С. Використання сучасних безакрилових базисних матеріалів у клініці ортопедичної стоматології / В.С. Кузь, В.М. Дворник, Г.М. Кузь // Український стоматологічний альманах. - 2016. - № 3 (том 2). - С. 40-45. 4. Рожко М.М. Зубопротезна техніка / За ред. проф. М.М. Рожка, проф. В.П. Неспрядька. - К.: Книга плюс, 2013. - 872 с. 5. Шеметов О.С. Функціональна оцінка стану жевательних м'язів в процесі адаптації к полним съёмным протезам / О.С. Шеметов, И.Н. Мартиненко, Р.В. Петренко, Н.А. Рябушко // Український стоматологічний альманах. 2016. - № 3 (том 2). - С. 66-68. 6. Янішен І. В. Сучасні аспекти ортопедичного лікування пацієнтів з повною адентією повними знімними пластинковими протезами / І.В. Янішен, А.В. Доля, Т.А. Лелетіна, Р.В. Кузнєцов // Вісник проблем біології і медицини - 2016. - Вип. 4, Том 2 (134). - С. 32-39.

Yanishen I.V., Krychka N.V.

IMPROVEMENT OF ORTHOPEDIC TREATMENT OF EARLY PATIENTS WITH REMOVABLE PLATINIC PROSTHESES.

Kharkiv National Medical University, Ukraine

Summary. In nowadays is increasing the elderly and senile age who the need for dental care. Complete absence of teeth is accompanied by morphofunctional changes of all elements of the dentoalveolar system and by significant decrease in chewing ability. Providing orthopedic dental care to the elderly, senile and old people is not easy due to the peculiarities of adaptation to removable dentures.

The new method of complete dentures fabrication was suggested to improve prosthetic treatment process and edentulous patients' life quality.

Keywords: gerontology, complete loss of teeth, repeated dentures, complete removable denture.

УДК 616.314-77

Янішен І.В., Куліш С.А., Масловський О.С.

НОВА ВІТЧИЗНЯНА БЕЗАКРИЛОВА БАЗИСНА ПЛАСТМАСА

Харківський національний медичний університет, Україна

Головним недоліком акрилових пластмас, особливо холодної полімеризації, є значна кількість залишкового мономеру в полімеризаті, який не вступив у реакцію полімеризації. Він може викликати токсичну реакцію слизової оболонки ротової порожнини – токсичний стоматит. За своєю хімічною будовою залишковий мономер – метиловий ефір метакрилової кислоти. У високих концентраціях мономер є протоплазматичною отрутою. Його дія на слизову оболонку ротової порожнини вкрай негативна, негативна його дія і на весь організм. Причиною виникнення токсичних стоматитів може бути і вільний мономер, що вивільняється під час старіння пластмаси, тобто під час процесів деполімеризації [1].

Протезний токсичний стоматит залишається досить поширеним ускладненням в ортопедичній стоматології, складаючи за даними різних авторів від 15% до 75% всіх випадків ускладнень при протезуванні знімними протезами. Тому, питання про розробку вітчизняної самотвердіючої безакрилової базисної пластмаси є актуальним і відповідає завданням практичної охорони здоров'я по забезпеченню підвищення якості виготовлення знімних протезів [2, 3].

У клініці ортопедичної стоматології для облицювання металевих частин незнімних зубних протезів широкого використання набули композиційні матеріали. Але в доступній літературі немає згадок про використання композиційних матеріалів для виготовлення базисів знімних протезів. Композиційні матеріали використовують лише для виготовлення гарнітурів штучних зубів для знімних протезів.

Здебільшого композиційні матеріали використовують в терапевтичній стоматології для відновлення твердих тканин зуба. Композиційні матеріали для відновлення зубів – найбільш молодий клас матеріалів в стоматології, який пос-